

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

64 Pars hæc pontifices jubet à tribus esse sacrandos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Romanis, quos ad hanc electionem per constitutionem sanctorum Patrum antiqua admisit consuetudo, faciat aliquid impedimentum. Quòd si quis contra hanc nostram constitutionem [facere] præsumpserit, exilio tradatur.

¶ **Constitutio**] Ex antiquo exemplari Gratiani restitutus est hic titulus: in quo exemplari post titulum istum, interposita rubrica, incipit caput, ut nullus, &c. ut etiam apud Ivozem. Verum, quia receptum est, ut initium huius capituli sit à dictione, Constitutio, reliqua sunt hæc verba etiam in principio ipsius. Exrat verò hoc capitulum in vetustis quoque exemplaribus, in quibus palea esse non solent.

C. XXXIII. ¶ **Invocamentum Othonis, quod fecit domino Papa Ioanni.**
Item constitutio Othonis.

Tibi a domino Ioanni Papæ ego Rex Otho promittere, & iurare facio per Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, & per lignum hoc vivificæ crucis, & per has reliquias sanctorum, quòd si permittente domino Romanam venero, sanctam Romanam ecclesiam & te rectorem ipsius exaltabo secundum posse meum, & nunquam vitam, aut membra, & ipsam honorem, quem habes, mea voluntate, aut meo consilio, aut meo consensu, aut mea exhortatione perdes: & in Romana urbe nullum placitum, aut ordinationem faciam de omnibus, quæ ad te, aut ad Romanos pertinent, sine tuo consilio: & quidquid de terra sancti Petri ad nostram potestatem pervenerit, tibi reddam: & cuiuscunque Italicum regnum commiserit, iurare faciam illum, ut adiutor tui sit ad defendendum terram sancti Petri secundum suum posse. Sic me Deus i adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

¶ **Sic me Deus**] Addita hæc sunt ex Centio Camerario, in cuius libro habentur multe forme iuramentorum, & exeat manus scriptus Romæ.

C. XXXIV. ¶ **Liberum sit clero & populo de propria diocesi Episcopum eligere.**

Item primo libro capitulorum b. Caroli, & Ludovici Imperatorum, c. 84.

Sancta ecclesia suo liberius potiretur honore, assensum ordini ecclesiastico præbuimus, ut scilicet Episcopi per electionem cleri & populi, secundum statuta canonum de propria diocesi, remota personarum & munerum acceptione, ob vitæ meritum, & sapientiæ donum eligantur, ut exemplo & verbis, sibi subjectis usquequaque prodesse valeant.

Ex constitutionibus his, & pacto Ludovici Imperatoris deprehenditur, Imperatorem illis remissionem præbuisse, quæ de electione sancti Pontificis Hadriani Papa Carolo Imperatori, & ad imitationem eius Leo Papa Othoni primo Regi Teutoniarum fecerat. Cum ergo præmissis auctoritatibus cunctis liqueat electionem clericorum tantummodo esse, quaritur quorum sit ipsa electio, an clericorum majori ecclesie tantum, an etiam aliorum religiosorum, qui in eadem civitate fuerint. Sed (sicut in brevitatio canonum Fulgentii Carthaginensis ecclesie diaconi invenitur) in septimo capitulo à Nicæni concilii, & in Gangrensi statutum est, ut ad eligendum Episcopum sufficiat ecclesie matricis arbitrium. Nunc autem sicut electio summi Pontificis non à Cardinalibus tantum, verum etiam ab aliis religiosis clericis auctoritate Nicolai & Papa est facienda, ita & Episcoporum electio non à canonicis tantum, sed etiam ab aliis religiosissimis clericis, sicut in generali synodo Innocentii f. Papa Romæ habita, constitutum est. At enim.

2 S. Anthonius p. 2. tit. 16. c. 1. 4. 16. in medio. Anfl. lib. 1. c. 30. & l. 4. c. 36. b. al. capitularium. c. Anfl. 6. c. 6. d. al. primo Nicæni concilio. e. Nica. 2. al. 1. in concil. Rom. c. 1. f. Innoc. 2. c. 28.

C. XXXV. ¶ **Abique religiosorum turarum consilio canonici majori ecclesie Episcopum non eligant.**

Obeuntibus sanè Episcopis, quoniam ultra tres mensures vacare ecclesiam sanctorum patrum prohibent sanctiones, sub anathematis vinculo interdicimus, ne canonici de sede episcopali ab electione Episcoporum, excludant religiosissimos viros, sed eorum consilio honesta & idonea persona in Episcopum eligatur. Quòd si exclusis eisdem religiosis electio fuerit celebrata, quòd absque assensu eorum, & communitate factum fuerit, irritum habeatur & vacuum.

Nunc ergo quaritur, si vota eligentium in duas se dividerent partes, quæ eorum alteri sit præferendus. De his ita scribit Leo Episcopus ad Anastasium Theophrastum Episcopum, epist. 12. al. 2. cap. 5. [sed paulo aliter.]

C. XXXVI. ¶ **Cum vota eligentium in duas se dividerent partes, qui sit præferendus alteri.**

Si a fortè [quod t. nec reprehensibile, nec irreligiosum iudicamus] vota eligentium in duas se dividerent partes, metropolitani iudicio si alteri præferatur, qui maioribus & studiis juvatur, & meritis, tantum ut nullus invidis & non potentibus ordinetur, ne civitas b. Episcopum non optatum contemnat, aut oderit.

¶ **Quod nec reprehensibile, nec irreligiosum iudicamus**] Hæc verba, quæ à cæteris collectoribus non referantur, non sunt inventa apud Leonem: sed apud Gregorium, ex quo referantur infra à 2. q. 1. c. nec nocuum.

DISTINCTIO LXIV.

Hinc considerandum est, à quibus, vel quo tempore sacri ordines sunt tribuendi, vel quibus in locis patriarchæ, primates, Archiepiscopi, Episcopi, chorepiscopi, & reliqui sacerdotes sint ordinandi. A quibus ordinentur Episcopi, in Nicæno primo concilio definitum est, in quo sic legitur, cap. 4.

C. I. ¶ **Ab omnibus comprovincialibus Episcopis ordinentur.**

Episcopi c. ab omnibus, qui sunt in provincia sua, debent ordinari. Si verò hoc difficile fuerit, vel aliqua urgente necessitate, vel itineris longitudine, certe tres Episcopi debent in unum congregari, ita ut etiam cæterorum, qui absentes sunt, consensum in literis teneant, & ita faciant ordinationem. Potestas sanè vel confirmatio pertinebit per singulas provincias ad metropolitani Episcopum.

C. II. ¶ **De eodem.**

Item Anastasius ad Episcopos Italia, epist. 2.

Ordinationes d. Episcoporum auctoritate Apostolica ab omnibus, qui in eadem fuerint provincia, Episcopis sunt celebrande. & infra. ¶ Quòd si simul omnes convenire minime poterunt, assensum tamen suis apicibus i præbeant, ut ab ipsa ordinatione animo non desint.

¶ **Apicibus**] In epistola est, precibus. Apud Ivozem & Burchardum, precibus & scriptis.

C. III. P A L E A.

[Ex concilio Araucano primo, cap. 31.]

DE i. abiectione e. ejus, quem duo præsumpserint ordinare Episcopi, in nostris f. provinciis, placuit de præsumptoribus, ut scubi contingerit duos Episcopos tertium ordinare, g. & ipse, 2. & auctores damnabuntur, quo cautius ea, quæ sunt antiquitus instituta, serventur.

a Poly. l. 2. tit. 1. Anfl. 6. c. 19. l. 100. p. 5. c. 247. Pamm. 3. c. 6. b. al. plebi in vita. c. In conc. Nicæno 1. c. 3. Anfl. 6. c. 4. & 14. l. 100. p. 4. c. 117. Bur. l. 1. c. 27. concordat. d. Dist. 75. cap. ordinatione. Anfl. 1. 6. c. 53. Bur. l. 1. c. 11. l. 100. p. 3. c. 65. Pamm. 1. 3. c. 12. & 17. Poly. 1. 2. tit. 3. e. Bur. l. 1. c. 30. l. 100. p. 3. c. 141. Pamm. lib. 3. cap. 20. f. al. 2. 1. 1. g. al. consecrare.

1 ¶ In concilio ipso hoc est initium huius capituli. Duo si praesumpserint ordinare Episcopum, &c. ac deinde tota res plenus exprimitur. Apud ceteros vero collectores eodem sermone modo habet, atque hic: Et in multis vetustis Gratiani codicibus abest.

2 ¶ Et ipse] Sic emendatum est ex originali, & ceteris collectoribus. Antea legebatur, & Episcopi, & sanctiores.

C. IV. ¶ Ceteris assentientibus cum tribus provincialibus ordinatur Episcopus.

Item Anicetus in epistola ad Episcopos Gallia.

Comprovinciales a Episcopi, si necesse fuerit, ceteris consentientibus, à tribus, iussu Archiepiscopi consecrari possunt Episcopi.

C. V. ¶ Non ordinetur Episcopus extra conscientiam metropolitanam.

Item Innocentius Papa ad Vidricum Episcopum Rothomagen. epist. 2. c. 1.

Extra b conscientiam metropolitanam Episcopi nullus audeat ordinare Episcopum. Integrum enim est iudicium, quod plurimorum assensu confirmatur. Nec unus Episcopus ordinare praesumat Episcopum, ne futurum praesitum beneficium videatur. Hoc enim & synodus Nicena constituit, atque desinuit.

C. VI. ¶ Episcopi à suo metropolitano, & ipse ab eisdem consecratur.

Item Gelasius universis per Dardaniam constitutis.

¶ Quia e per ambitiones illicitas non pudet quosdam ecclesiarum iura turbare, ac privilegia, quae metropolitanis, vel provincialibus Episcopis decrevit antiquitas temeraria praesumptione pervadere, propter quod etiam communionis Apostolicae desiderant diffidium tenere, quò scilicet ab eius auctoritate, divinis, vel impune proprias usurpationes exerceant, non respicientes, quia aeterno iudicio rationem tam de catholica sinceritatis injuria, quam de traditionum praedictarum paternarum, non sine perpetua sint damnationis intuitu reddituri, si in hac obstinatione permanerint; charitatem vestram duximus instruendam, ut vos omnes in commune fratres, sive per Dardaniam, sive per quamque contiguam provinciam constituti, qui vos lib metropolitani vestris esse meministis, & ab eisdem substituti decernentes, d sicut vetus consuetudo deposcit, unanimiter statuti antistes: & vicissim si metropolitani humanae conditionis sorte decesserint, à comprovincialibus Episcopis, sicut forma transmisit, sacri modis omnibus censeatis; nec quemquam sibi, quod vobis antiqua dispositione concessum est, patiamini vindicare: quatenus & inter ipsas adversantium voluntatum procellas, veterum regulas nullatenus custodire cessetis, sicut persecutionum tempore diversarum patres nostros, constanter fecisse non dubium est.

C. VII. ¶ De eodem.

Item ex concilio Martini Papa.

¶ Episcopum e oportet maxime quidem ab omni concilio constitui. Sed si hoc pro necessitate aut pro longinquitate itineris difficile fuerit, ex omnibus tres eligantur, f & omnium praesentium, vel absentium subscriptiones teneantur, & sic postea ordinatio fiat. ¶ Huius autem rei potestas in omni provincia ad metropolitanum pertinet Episcopum.

C. VIII. ¶ Non erit Episcopus, qui praeter metropolitanam sententiam fuerit ordinatus.

Item ex concilio Niceno 1. c. 6.

¶ Illud g generaliter est clarum, quod si quis praeter sententiam metropolitanam fuerit factus Episcopus, hunc

a Poly. l. 2. tit. 8. Bur. l. 1. c. 28. Pam. lib. 3. cap. 10. lvo p. 5. cap. 139.
 b Poly. ibi. lvo p. 5. c. 133. Anst. l. 6. c. 56. c Anst. l. 6. c. 41. al. 39.
 ex Gelasio ad Natalem Episcopum prope idem. d decedentes.]
 vera lectio. e In cap. Martini Brac. c. 4. ex conc. Nicen. cap. 4.
 f al. colligantur. g Anst. l. 6. c. 42. Dns. d. d. p. 1.

magna synodus diffinit Episcopum esse non oportere.

DISTINCTIO LXV.

Comprovincialium Episcoporum universaliter desideratur consensus in ordinatione Episcopi. Quod si aliqui animositate ducti contradicere voluerint, obtineat sententia plurimorum.

C. I. ¶ Si ceteris consentientibus ordinationi Episcoporum, duo vel tres contradicant, obtineat sententia plurimorum.

Unde in Nicano concilio, c. 6.

¶ Anè si communi omnium consensu i rationabiliter probato secundum ecclesiasticam regulam, duo vel tres animositate ducti per contentionem contradicant, obtineat plurimorum sententia sacerdotum.

1 ¶ Consensu] Graecè legitur, ἡ πλεονεχία τῶν ὄντων, ἡ κατὰ πλεονεχίαν ἐκείνην πρᾶξις. quod Dionysius veris, decreto rationabili, & secundum ecclesiasticam regulam comprobato.

C. II. ¶ De eodem.

Item ex concilio Martini Papae.

¶ Non a debet ordinari Episcopus absq; consilio & praesentia b metropolitani Episcopi. Adesse autem oportet omnes, qui sunt in provincia sacerdotes, quos per suam debet epistolam metropolitani convocare. Et quidem si omnes occurrerint, e bene, si autem hoc difficile fuerit, plures oportet occurrere. Qui autem non convenerint, praesentiam sui per epistolas faciant, & sic omnium facto consensu ordinationem Episcopi fieri oportet. Si autem aliter, praeterquam terminatum est à nobis, fuerit factum, talem ordinationem nihil valere decernimus.

2 pars. ¶ Si autem secundum canones ordinatio Episcopi fuerit facta, & aliquis cum malitia in aliquo contradixerit, plurimorum consensus obtineat.

C. III. ¶ De eodem.

Item ex concilio Antiocheno, c. 19. d

¶ Episcopus non est ordinandus sine consilio, & praesentia metropolitani Episcopi, cui melius erit, si ex omni provincia congregentur Episcopi. Quod si fieri non potest, hi qui adesse non possunt, propriis literis consensum suum de ipso designent, & tunc demum post plurimorum sive per praesentiam, sive per literas consensum, sententia consona ordinetur. Quod si aliter, quam statutum est, fiat, nihil valere huiusmodi ordinationem. ¶ Si vero etiam secundum definitas regulas ordinatio celebreretur, contradicantem autem aliqui propter proprias & domesticas similitudines, his contemptis, sententia de eo obtineat plurimorum. ¶ Verbis graecis multò melius respondet altera versio, quae Dionysii est. idcoq; illa consulenda.

Si autem provinciam primatum habere constituerit, nec etiam à metropolitano absque eius conscientia Episcopum consecrare licebit.

C. IV. ¶ Absque primatus consensu metropolitani Episcopum non ordinetur.

Unde Leo Papa Anastasio Episcopo, epist. 32. al. 14. c. 6.

¶ De e persona autem consecrandi Episcopi, & de ceteri, plebisque consensu, metropolitani Episcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in provincia bene placuit, scire te faciat, ut ordinationem rite celebrandam tua quoque confirmet auctoritas. Quae rectis dispositionibus nihil mora, aut difficultatis debet afferre, ne gregibus Domini diu desit cura pastorum.

C. V. ¶ De eodem.

Item ex concilio Carthagenensi, c. 27.

¶ Licet omnibus, ut inconsulto primatu cujuslibet

a In c. Martini Brac. c. 3. ex conc. Antioche. c. 19. b al. conscientia. c al. consurserunt. d Ca. ii. e Dens. d. d. p. 1. lvo p. 5. c. 348.

